

ADRODDIAD I'R CYD-BWYLLGOR
20 MAWRTH 2024

Adroddiad gan: Arwyn Thomas, Rheolwr Gyfarwyddwr GwE

Pwnc: Dyfodol gwella ysgolion yng Ngogledd Cymru

1.0 Pwrpas yr Adroddiad

1.1 Caniatáu i aelodau'r Cyd-bwyllgor wneud penderfyniadau gwybodus am ddyfodol gwella ysgolion yng Ngogledd Cymru.

2.0 Cefndir

2.1 Ar 18 Rhagfyr 2023, daeth Jeremy Miles, Gweinidog y Gymraeg ac Addysg, â'r Adolygiad Haen Ganol i ben, gan dderbyn bod y canfyddiadau interim yn derfynol.

2.2 Ar 19 Rhagfyr 2023, rhesymolwyd y grantiau addysg cyn-16 a ddyrannwyd i'r Awdurdodau Lleol a'r Consortia Rhanbarthol gan Lywodraeth Cymru gyda'r Grant Addysg Awdurdodau Lleol.

2.3 Ar 31 Ionawr 2024, cyhoeddodd Jeremy Miles, Gweinidog y Gymraeg ac Addysg, ddatganiad ysgrifenedig: [Y cam nesaf yn yr adolygiad o wella ysgolion - rolau a chyfrifoldebau partneriaid addysg yng Nghymru](#)

3.0 Ystyriaethau

3.1 Mae angen eglurhad ynghylch cerrig milltir allweddol:

- Asesu effaith toriadau ar staffio presennol.
- Angen manylder ynghylch y tair haen a ddisgrifir yn Natganiad y Gweinidog:
  1. Cefnogi gweithio ysgol i ysgol ar lefel leol

2. Cefnogi cydweithio a rhwydweithio rhwng ysgolion ar draws awdurdodau lleol ac ar lefel genedlaethol

3. Cefnogi'r gwaith o wella ysgolion ar lefel genedlaethol

- Adnabod partneriaethau newydd.
- Proses cadarnhau partneriaethau newydd.
- Datblygu strwythurau newydd ar gyfer gwella ysgolion.

3.2 Risgiau

- Ar hyn o bryd, nid oes gan Lywodraeth Cymru gynllun manwl o sut ddylai dyfodol y gwasanaeth gwella ysgolion edrych.
- Oedi mewn gwneud penderfyniadau gan Lywodraeth Cymru a'r Awdurdodau Lleol.
- Diffyg eglurder ynghylch y cyfeiriad cenedlaethol yn rhoi pwysau ar gyllidebau lleol.
- Morâl, lles a chymhelliant staff.
- Mae angen i'r amserlenni i'r Awdurdodau Lleol sefydlu partneriaethau newydd a phenodi staff gael eu cysoni'n ofalus.
- Pwysau ar yr Awdurdod Lletyol.
- Cost sylweddol diswyddiadau.
- Ymwneud ysgolion â gwella ysgolion yn y tymor byr.
- Patrwm y tîm - gallai llai o secondiadau a diswyddiadau achosi anghydbwysedd yn y cymorth i'r gwahanol sectorau.
- Ansawdd ac amhleidioldeb cyngor cyfreithiol ac Adnoddau Dynol.

3.3 Mae'n annhebygol y bydd Llywodraeth Cymru yn ariannu unrhyw drosglwyddo o'r trefniadau gwella ysgolion presennol i'r rhai newydd. A yw Aelodau Arweiniol yn hyderus y bydd lleihau arbedion maint a gweithio mewn partneriaethau llai yn gwella'r ddarpariaeth bresennol?

4.0 Argymhellion

4.1 Gofynnir i'r Cyd-Bwyllgor nodi cynnwys yr adroddiad ac ystyried goblygiadau risg ar gyfer 2024-25 a thu hwnt.

5.0 Goblygiadau Ariannol

5.1 Nid yw'n glir faint y bydd y newid sylweddol hwn mewn polisi yn ei gostio mewn cyfnod anodd yn gyllidebol.

- 5.2** Mae'r fformiwlâu ar gyfer dosbarthu cyllid i ysgolion yn dangos bod ysgolion cyfrwng Cymraeg/dwyieithog ar eu colled yn sylweddol o gymharu â'r flwyddyn ariannol bresennol (2023-24).
- 5.3** Nid yw'r Telerau a'r Amodau yn glir o ran sut bydd gofyn i ysgolion wario grantiau o'r pot diwygio. Gallai hyn arwain at wario cyllid mewn mannau eraill.
- 5.4** Costau diswyddo sylweddol posibl.
- 5.5** Nid yw costau dileu'r trefniadau presennol i'r Awdurdodau Lleol na chostau sefydlu unrhyw bartneriaethau newydd yn glir.
- 5.6** Mae'r cyfraniad ariannol at wella ysgolion rhanbarthol gan yr Awdurdodau Lleol ar ei isaf ers sefydlu GwE. Mae hyn yn llawer is nag mewn rhanbarthau eraill.
- 5.7** Er gellid colli arbedion maint, gallai'r partneriaethau fod yn adeiladu eu gwasanaethau gwella ysgolion gydag ychydig iawn o adnoddau.
- 5.8** Ni wyddys beth yw'r gost i ryddhau staff ysgolion i roi sylw i'r argymhellion o ran cefnogi gweithio ysgol i ysgol ar lefel leol.
- 6.0 Effaith ar Gydraddoldeb**
- 6.1** Nid oes asesiad wedi'i wneud i bwysu a mesur effaith bosibl y newidiadau hyn ar feysydd fel y Gymraeg, cydraddoldeb, llwyth gwaith a chyllid.
- 7.0 Goblygiadau Personél**
- 7.1** Mae morâl a chymhelliant staff GwE yn hynod isel.
- 7.2** Nid oes eglurder o ran swyddi amgen i staff gwella ysgolion wedi mis Mawrth 2025.
- 7.3** Bydd angen diswyddiadau er mwyn cyrraedd y toriad sylweddol i'r gyllideb graidd gan Awdurdodau Lleol a lleihad sylweddol mewn grantiau sydd bellach yn cael eu dal gan yr Awdurdodau Lleol.
- 7.4** Bydd llai o secondiadau a diswyddiadau yn effeithio ar batrwm y tîm ac yn achosi anghydbwysedd yn y cymorth i'r gwahanol sectorau.

8.0 Ymgynghori sydd wedi digwydd

8.1 Dim ymgynghori ffurfiol gan Lywodraeth Cymru.

9.0 Atodiadau

9.1 Atodiad 1 - Llythyr UCAC at Gadeirydd y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg, Senedd Cymru

9.2 Atodiad 2 – Llythyr at Gadeirydd Cydbwyllgor GwE gan aelodau Prospect

9.2 Atodiad 3 – Llythyr gan Gadeirydd y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg, Senedd Cymru, i'r Gweinidog y Gymraeg ac Addysg - Dilyniant o sesiwn graffu gyffredinol (Saesneg yn unig)

BARN Y SWYDDOGION STATUDOL

Swyddog Monitro:

Dim i'w ychwanegu o safbwynt priodoldeb.

Swyddog Cyllid Statudol:

Yn amlwg, bydd newid y drefn o ddarparu gwasanaeth gwella ysgolion yn cael effaith ariannol ar GwE a'r awdurdodau lleol, ond heb eglurder am y strategaeth i'r dyfodol mae'n anodd darogan yn fanwl beth fydd y goblygiadau hyn. Bydd rhan mawr o'r goblygiadau yma angen eu hystyried ar lefel awdurdodau unigol, ond byddaf yn gweithio'n agos gyda swyddogion GwE i fodelu a lliniaru unrhyw effaith ar y gwasanaeth mae GwE yn gynnig, dros y misoedd nesaf.